

Ook de attributie van *Die Rose* aan Hein van Aken is een erfenis uit de negentiende eeuw en gaat uiteindelijk terug op een gissing van J.F. Willems.²¹ De naam Hein van Aken komt niet in *Die Rose* voor; wel in *Van den coninc Saladijn ende van Hugben van Tabaryen*;²² van dat werk is het dus zeker dat Hein van Aken de auteur is. Voorts noemt Boendale in *Der Leken Spieghel* 'Van Bruesele Heyne van Aken' als de naam van een dichter.²³ Deze vermelding bij Boendale werd door Willems, en in zijn voetspoor door Jonckbloet, Verwijs en Van Mierlo, gebruikt om te betogen dat *Die Rose* aan Hein van Aken toegeschreven dient te worden. Willems verwees daarbij naar een passage in *Die Rose* waarin de vertaler zijn eigen naam heeft willen verwerken. Het gaat daarbij niet om de proloog of de epiloog, maar om een vertaling van een passage uit de *Roman de la Rose*, waarin Amor de namen noemt van de beide auteurs van het Oudfranse werk (vs. 10526-680, vertaald tot *Die Rose*, vs. 9901-10016). Waar in de bron de naam van de dichter van het eerste gedeelte genoemd wordt (vs. 10526 *Veze ci Guillaume de Lorriz*), luidt de vertaling: *Siet hier van Brusele Henreche* (vs. 9901). Verwijzend naar de door Boendale gegeven formulering (*Van Bruesele Heyne van Aken*) neemt men dan aan dat deze Van Brusele Henreche dezelfde dichter is als Hein van Aken.

Jonckbloet²⁴ en Verwijs²⁵ wijzen bovendien nog op een passage uit het Amsterdamse handschrift, waarin meer informatie gegeven wordt over Heinrike (het Comburgse handschrift heeft hier een andere, onbegrijpelijke lezing):²⁶

- 9959 Nu es wel recht sekerlike,
 9960 Dat wi den toename van Heinrike
 Seggen ende condich maken;
 Want die toenamen sie sijn saken
 Daer die man bekint mede es.
 Sijt seker des,
 9965 Es sijn toename, ende es prochiaen
 9966 Te Cortbeke, alsict hebbe verstaen.

Het is duidelijk: de *toename* is in het handschrift niet vermeld in vs. 9964. Verwijs

21 Zie J.F. Willems, *Belgisch museum voor de Nederduitsche Tael- en Letterkunde en de geschiedenis des vaderlands*. Dl. 4. Gent, 1840, p. 102-112.

22 Hein van Aken, *Van den coninc Saladijn ende van Hugben van Tabaryen*. Ed. P. de Keyser. Leiden, 1950. Het gedicht sluit met de verzen (vs. 295-6): *Dit hevet ghedicht, te love ende teren/ Allen riddren Hein van Aken*. In zijn inleiding schrijft De Keyser, zonder argumenten te geven, ook *Die Rose*, de *Vierde Martijn*, de voortzetting van de *Renclus* van Gielijs van Molhem en (wellicht) *Roman van Limborch* aan Hein van Aken toe, mijns inziens ten onrechte.

23 [Jan Boendale], *Der leken spiegel. Leerlicht van den jare 1330*. Door Jan Boendale, gezegd Jan de Clerc. Uitgeg. door M. de Vries. Dl. 3. Leiden, 1848. Werken uitgeg. door de Vereeniging ter bevordering van de oude Nederlandsche letterkunde. 3^e jaargang, tweede aflevering. Boek 3, caput 17, vs. 91 [verder aangehaald als: Boendale, *Der leken spiegel*].

24 Jonckbloet, *Geschiedenis [...] dichtkunst*, dl. 3, p. 345-55. In de *Geschiedenis der Nederlandsche letterkunde*, 4^e dr., herz. en tot den tegenwoordigen tijd bijgewerkt door C. Honigh (Groningen, 1888-1892) besteedt Jonckbloet minder aandacht aan de attributie (dl. 2, p. 213-4, p. 228-35).

25 Verwijs, inleiding editie, p. XIV-XVI.

26 Zie hiervoor: Verwijs, inleiding editie, p. XV. De verzen zijn in feite ingevoegd ten opzichte van de *Roman de la Rose* (vergelijk vs. 10584-609).

heeft op deze plaats in zijn editie *Van Akene* ingevuld.

Na het verschijnen van de editie-Verwijs werd een derde volledig handschrift van *Die Rose* bekend, dat thans in Brussel bewaard wordt (K.B., II 1171; deze codex zal ik steeds aanduiden als het 'Brusselse handschrift', maar hij wordt in de literatuur ook wel het 'Cheltenhamse handschrift' genoemd, omdat hij heeft toebehoord aan Thomas Phillipps uit Cheltenham). De lezingen van dit handschrift verschillen over het algemeen zeer weinig van die van het Amsterdamse handschrift. In het Brusselse handschrift wordt wel een geslachtsnaam gevonden in vs. 9964: *Manica*. Dat dit woord, dat 'lange mouw', 'handschoen' of 'handboei' betekent, werkelijk de geslachts- of bijnaam van Heinrike zou zijn, lijkt onwaarschijnlijk.²⁷ Dit nieuwe handschrift helpt het onderzoek dus niet veel verder; het lijkt mij althans wel erg voorbarig om, zoals Te Winkel deed, te concluderen dat '*man-ica* [...] zeer goed een verknoeiing van *van-aken* [kan] zijn'.²⁸

Het lijkt mij onder de gegeven omstandigheden het beste voorzichtig te zijn en de vertaler te noemen bij zijn voornaam: Heinric. Dit te meer daar in de loop der tijden ook andere werken, met name de *Roman van Heinric ende Margriete van Limborch* en de *Vierde Martijn*, eveneens op grond van niet solide argumenten aan Hein van Aken zijn toegeschreven, waarbij dan de volgende stap kan zijn dat de datering van de *Rose*-vertaling wordt verbonden met de (lange tijd onzekere!) datering van de *Limborch*.²⁹

27 De lezing van het Brusselse handschrift werd bekendgemaakt door J. Verdam, in zijn inleiding bij een uitgave van het fragment van de Vlaamse *Rose* dat later door Heeroma 'Al' genoemd is: *Die Rose. Een wedergevonden fragment der tweede bewerking*. Leiden, 1896 [Overdruk uit: *Handelingen en mededeelingen van de Maatschappij der Nederlandsche Letterkunde te Leiden over het jaar 1895-1896*, p. 192-228], p. 5-6 en later nog eens door N. de Pauw onder de titel: 'Fragment uit de *Rose*', in: *Middelnederlandsche gedichten en fragmenten*, dl. 2, 2^e stuk, Gent, 1914, p. 294-6. Te Winkel werd door deze laatste uitgave op een dwaalspoor gebracht: hij dacht ten onrechte dat De Pauw een handschrift-fragment gepubliceerd had en niet een gedeelte uit een volledig handschrift! (Zie: J. te Winkel, *De ontwikkelingsgang der Nederlandsche letterkunde*. 2^e dr. Haarlem, 1922-1927. 7 dln. Dl. 1, p. 358, n. 1 [verder aangehaald als: Te Winkel: *Ontwikkelingsgang*]). Zie over het handschrift Brussel, K.B., II 1171: W.E. Hegman, 'Het Cheltenhamse *Rose*-handschrift'. In: *SpL* 30(1988), p. 67-71 en H.P.B. Plomp, *De Middelnederlandsche bewerking van het gedicht Van den VII vroeden van binnen Rome*. Utrecht, 1899, p. 3-15.

28 Te Winkel, *Ontwikkelingsgang*. Dl. 1, p. 358, noot. Dezelfde suggestie wordt gevonden in Van Mierlo, *De letterkunde*, dl. 1, p. 342. Ook Van Mierlo verkeert in de veronderstelling dat het Brusselse handschrift slechts een fragment is (hij spreekt over 'een fragment van Cheltenham').

29 Bijvoorbeeld door Te Winkel in *Ontwikkelingsgang*, dl. 1, p. 361. W.E. Hegman heeft in zijn onuitgegeven proefschrift (*Hein van Aken*), in een aantal artikelen en in zijn uitgave van de *Vierde Martijn* de volgende werken aan Hein van Aken toegeschreven: de *Vierde Martijn*, het tweede deel van de *Rinclus*, *Limborch* en *Die Rose*. R. Lievens heeft deze toeschrijvingen met klem van argumenten tegengesproken in zijn artikel 'De dichter Hein van Aken' (in: *SpL* 4 (1960), p. 57-74; aldaar verdere literatuurverwijzingen). W. van Eeghem noemt in *Brusselse dichters*, dl. 1, Brussel, 1958, p. 47-102 Hein van Aken ook als dichter van veel andere Middelnederlandsche werken: *Flandrijs*, *Dit es de frenesie*, het slot van de *Grimbergse oorlog*, *Beatrijs*, *De borchgrave van Couchi* en *De borchgravinne van Vergi*. Aangezien hierbij iedere wetenschappelijke bewijsvoering ontbreekt, ga ik verder niet in op deze veronderstellingen. J.D. Janssens geeft in dl. 3 (bijlage D, p. 27-8) van zijn *Analyse van de structuur en de verbaaltechniek in de hoofse, oorspronkelijk Middelnederlandse ridderroman* [...] (diss. Leuven, 1976 (gestencild)) een overzicht van de publikaties over de attributie van de *Limborch*. Janssens schrijft zelf de *Limborch* niet aan Van Aken toe (dl. 1, p. 179).